

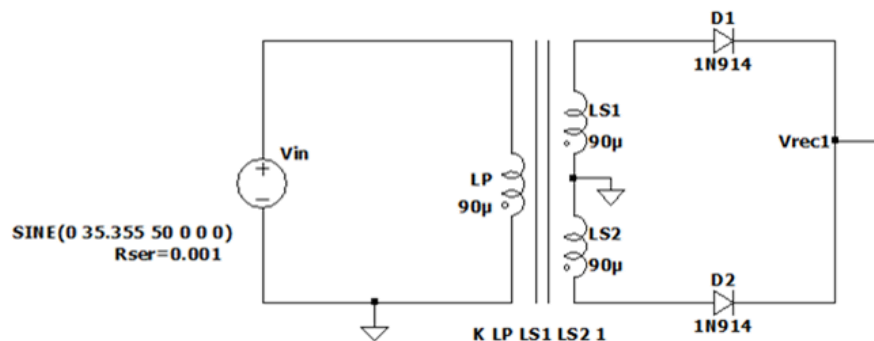
อภิปรายการทดลอง

วงจรแปลงแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับให้เป็นกระแสตรง

- Rectifier วงจรเรียงกระแส
- Filter วงจรกรองกระแส
- Voltage Regulator วงจรควบคุมแรงดัน

ทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบส่วนต่างๆของวงจร

- Rectifier :

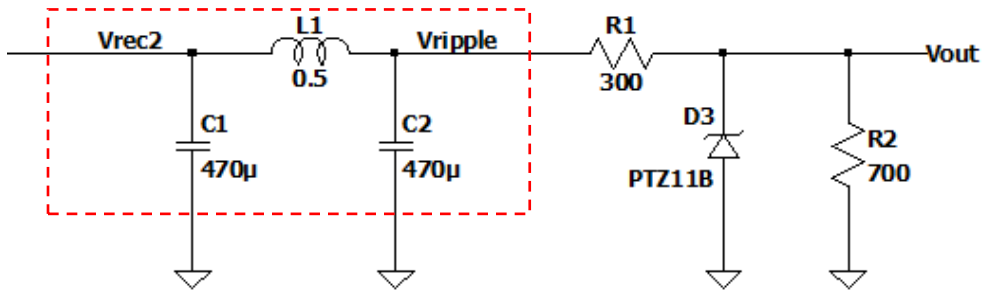

ต่อวงจรโดยใช้ Center trapped Rectifier โดยนำ L สามตัวมาสร้าง transformer โดยกำหนดให้อัตราส่วนของแรงดันเข้า $25 V_{rms}$ 50 Hz ($V = 35.355$ Volt) เท่ากับแรงดันออก ($V_{in} \approx V_{rec1}$) ซึ่งสามารถควบคุมได้จากค่าความเหนี่ยวนำ ซึ่งนำไปสู่สมการจำนวนรอบของขดลวด

$$V_1 / V_2 = N_1 / N_2 = L_1 / L_2$$

จึงได้เลือกใช้ $L = 90 \mu H$ โดยได้เลือกใช้ L ที่มีค่าน้อยเพื่อให้ความเหนี่ยวนำไม่มีผลกับวงจร ซึ่งจะทำให้สามารถเรียงกระแสได้แบบ Full-wave และในส่วนของไดโอดใช้แบบ Silicon ที่มี $V_{D,on} = 0.7$ Volt ดังนั้น V_{rec1} ก่อนต่อ Filter จะมีค่าเท่ากับ $V_{rec1} \approx |V_{in}| - V_{D,on}$

- LC-Pi Filter :

สร้างวงจรกรองโดยใช้ตัวเหนี่ยวนำและตัวเก็บประจุ โดยนำตัวเก็บประจุที่ขาหนึ่งต่อลง GND ไปต่อกับ V_{rec1} เพื่อทำการกรองกระแสวิกขั้วแรก จะได้ V_{rec2} โดย V_{rec2} จะเป็นสัญญาณ Ripple ซึ่งสามารถคำนวณหา $V_{rec2, rpp}$ ได้จากการวิเคราะห์ห้วงจรขณะ C_1 คายกระแส และประมาณว่า $V_{rec2, DC} = V_{ripple, DC}$

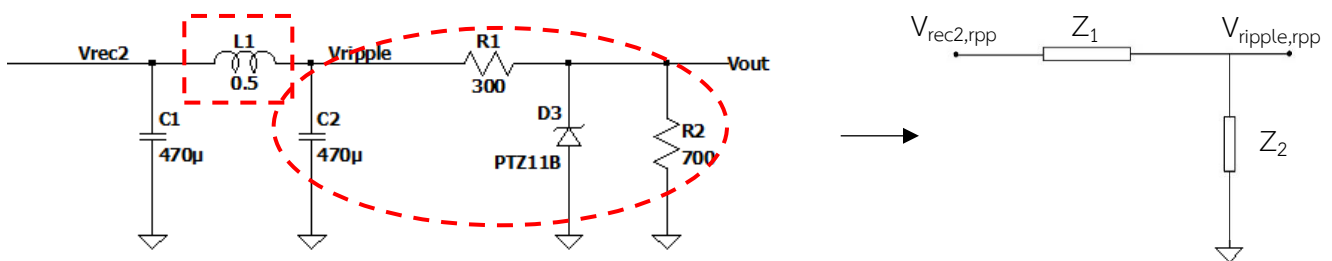
$$I_L = I_C = C_1 \frac{dV}{dt} = C_1 \frac{V_{rec2, rpp}}{T/2} \quad (1) \quad \text{และ} \quad I_C = \frac{V}{R_1} = \frac{V_{rec, DC} - V_{out}}{R_1} \quad (2)$$

$$(1) = (2) \quad ; \quad V_{rec, DC} = V_{out} - 2fC_1R_1V_{rec2, rpp} \quad \text{-----}(A)$$

$$\text{โดย } V_{rec, DC} = V_{rec1, peak} - 0.5(V_{rec2, rpp}) \quad \text{-----}(B)$$

$$(A) = (B) \quad ; \quad \boxed{V_{rec2, rpp} = \frac{V_{rec1, peak} - V_{out}}{2fC_1R_1 + 0.5}} \quad \text{โดยกำหนดให้ } V_{out} \text{ อยู่ระหว่าง 11-12 Volt}$$

เมื่อได้ $V_{rec, ripple}$ จะสามารถนำไปหา $V_{ripple, rpp}$ จาก Transfer Function ได้

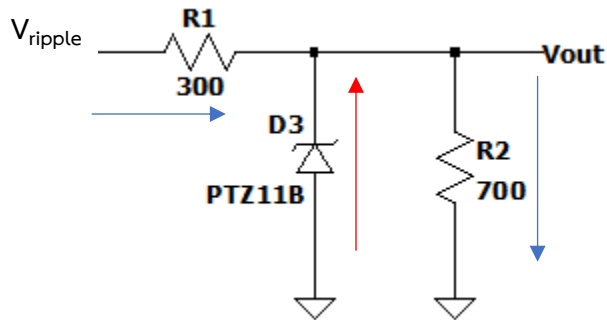

$$V_{ripple, rpp} = \frac{Z_2}{Z_1 + Z_2} V_{rec2, rpp}$$

$$\left| \frac{V_{ripple, rpp}}{V_{rec2, rpp}} \right| = \frac{1}{((1 - \omega^2 L_1 C_2)^2 + (\omega L_1 / (R_1 + R_2))^2)^{0.5}}$$

$$\boxed{V_{ripple, rpp} = \left| \frac{V_{ripple, rpp}}{V_{rec2, rpp}} \right| V_{rec2, rpp} = \frac{V_{rec2, rpp}}{((1 - \omega^2 L_1 C_2)^2 + (\omega L_1 / (R_1 + R_2))^2)^{0.5}} \quad \text{-----}(C)}$$

- Voltage Regulator :

โจทย์กำหนดกระแสไฟฟ้าของ Zener diode อยู่ในช่วง 10%-80% ของกระแสสูงสุดที่ Zener diode จะทนได้ โดยให้ Diode model เป็น PTZ11B ที่มี Power = 1,000 mW มี Breakdown Voltage = 11.5 V

$$\therefore I_{Z,MAX} = (1000/11\text{volt}) \times 80\% = 72.7 \text{ mA}$$

$$I_{Z,min} = (1000/11\text{volt}) \times 10\% = 9.1 \text{ mA}$$

ทดสอบว่า Zener diode อยู่ในช่วง Breakdown โดยวัด V_{R2} ณ ขณะที่ไม่ต่อ Zener diode

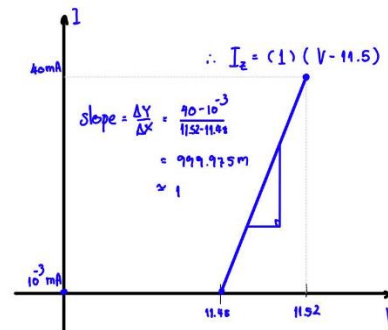
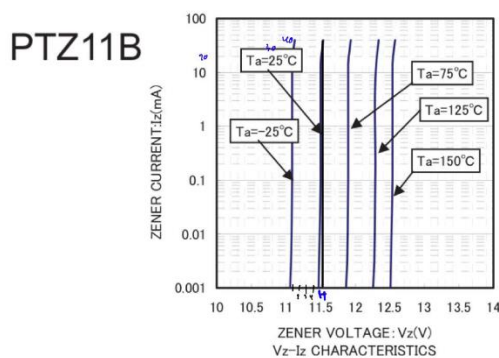
$$V_{R2} = R_2 / (R_1 + R_2) \times V_{ripple} ; V_{R2} \text{ ต้องมากกว่า } 11.5 \text{ volt} \text{ จึงจะอยู่ในช่วง Breakdown}$$

ทดสอบว่ากระแสที่ผ่าน Zener diode อยู่ระหว่าง 9.1-72.7 mA จาก

$$I_{R2} = V_{breakdown} / R_2$$

$$\therefore I_Z = \frac{V_{out}}{R_1 || R_2} - \frac{V_{ripple}}{R_1} \text{ -----(D)}$$

โดยค่า I_Z สามารถประมาณเป็นโมเดลจาก Datasheet ของ Zener diode ณ อุณหภูมิห้องได้เป็นสมการดังนี้

การเลือกค่าพารามิเตอร์ที่ใช้สำหรับสร้างวงจร

→ ออกแบบค่า R_1 และ C_1 ที่ทำให้ Zener diode เกิดการ Breakdown อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้วงจรรักษาแรงดันไว้ที่ 11.5 volt

โดย $V_{R2} = R_2 / (R_1 + R_2) \times V_{ripple} > 11.5$ และ $R_2 = 200$ และ 700 ohms และ $V_{ripple,DC} = V_{rec2,DC}$

จากสมการสัญญาณ Ripple ; $V_{rec2,DC} = V_{rec1,peak} - 0.5V_{rec2,rpp}$, โดย

$$V_{rec2,rpp} = \frac{V_{rec1,peak} - V_{out}}{2fC_1R_1 + 0.5}$$

เพราะฉะนั้น $V_{ripple,DC} = V_{rec2,DC} = V_{rec1,peak} - (0.5) \frac{V_{rec1,peak} - V_{out}}{2fC_1R_1 + 0.5}$

แทนค่า $C_1 = 470 \mu F$ (เพื่อให้วงจรมี ripple ต่ำที่สุด)

$V_{out} = 11.5$ Volt (ต้องการให้อยู่ระหว่าง 11-12 Volt)

$V_{rec1,peak} = 35.355 - 0.7 = 34.655$ Volt

ลงในสมการ $R_2 / (R_1 + R_2) \times V_{ripple} > 11.5$

แทน $R_2 = 200$ ohms ได้ $R_1 < 392.08$ ohms

แทน $R_2 = 700$ ohms ได้ $R_1 < 1398.79$ ohms

ดังนั้นจึงเลือก $R_1 = 300$ ohms เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขด้านบน

→ ออกแบบค่า L_1 และ C_2 เพื่อสร้าง V_{ripple} ที่มีค่าน้อยกว่า 30 mV โดยใช้ Transfer-function

หา $V_{rec2,rpp}$;

แทนค่า $C_1 = 470 \mu F$, $R_1 = 300$ ohms , V_{out} เป็น 11.5 Volt และ $V_{rec1,peak} = 34.655$ volt จะได้

$$V_{rec2,rpp} = \frac{V_{rec1,peak} - V_{out}}{2fC_1R_1 + 0.5} = 1.586 \text{ Volt}$$

จาก (C) Transfer-function แทนค่า $C_2 = 470 \mu F$ และค่าต่างๆเพื่อหา L_{min} ที่ทำให้เกิด $V_{ripple,rpp} = 30$ mV

$$V_{ripple,rpp} = \left| \frac{V_{ripple,rpp}}{V_{rec2,rpp}} \right| V_{rec2,rpp} = \frac{V_{rec2,rpp}}{((1 - \omega^2 L_1 C_2)^2 + (\omega L_1 / (R_1 + R_2))^2)^{0.5}}$$

$$30 \text{ mV} = (1.586 \text{ Volt}) \times (1 / ((1 - (200\pi)^2 (L_1)(470 \times 10^{-6}))^2 + (200\pi(L_1)/(200+200))^2)^{0.5})$$

จะได้ L_1 ประมาณ 0.29 H จึงแทนค่า $L_1 = 0.5$ H เพื่อให้ได้ค่าที่เรียบมากขึ้น

→ ตรวจสอบว่ากระแสที่ผ่าน Zener diode อยู่ระหว่าง 10%-80% ของกระแสสูงสุด (9.1-72.7 mA)

ด้วยสมการ (D)
$$I_Z = \frac{V_{out}}{R_1 || R_2} - \frac{V_{ripple}}{R_1}$$
 โดย $V_{ripple,DC} = V_{rec2,DC}$

เพราะฉะนั้น $V_{ripple,DC} = V_{rec1,peak} - 0.5V_{rec2,rpp}$
 $= 34.655 - (0.5)(1.586)$

$V_{ripple,DC} = V_{rec2,DC} = 33.862 \text{ Volt}$

แทนค่า $V_{ripple,DC}$ ลงในสมการข้างต้นจะได้

$I_Z \text{ at } R_2=200 = 17.04 \text{ mA} \text{ \& } I_Z \text{ at } R_2=700 = 58.11 \text{ mA}$ ซึ่งอยู่ระหว่าง 9.1-72.7 mA

เพราะฉะนั้นค่าพารามิเตอร์ที่ใช้ออกแบบวงจรสามารถใช้สำหรับโจทย์ได้

การคำนวณสัญญาณ Output

จาก Datasheet ของ Zener diode จะได้สมการความสัมพันธ์ระหว่าง I_Z กับ V_{out} ว่า $I_Z = (1)(V - 11.5)$

และแทนลงในสมการ $I_Z = \frac{V_{out}}{R_1 || R_2} - \frac{V_{ripple}}{R_1}$ โดยใช้ $V_{ripple,max}$ และ $V_{ripple,min}$ เพื่อหา $V_{out,max}$ และ $V_{out,min}$

- จาก transfer-function $V_{ripple,rpp}$

เมื่อแทนค่า $C_2 = 470 \mu F$ $R_1 = 300 \text{ ohms}$ $L_1 = 0.5 \text{ H}$ $V_{rec2,rpp} = 1.586 \text{ Volt}$

จะได้ $V_{ripple,rpp} = 0.01728$ หรือ 17.28 mV

@ $R_2 = 200 \text{ ohms}$

$V_{out} - 11.5 = V_{out} / (300 || 200) - (33.862 - 0.5(0.01728)) / 300 \Rightarrow V_{out} = 11.48284 \text{ Volt}$

$V_{out} - 11.5 = V_{out} / (300 || 200) - (33.862 + 0.5(0.01728)) / 300 \Rightarrow V_{out} = 11.48278 \text{ Volt}$

$V_{out,ripple} = 11.48284 - 11.48278 = 0.06 \text{ mV}$ $V_{out,DC} = 11.48281 \text{ V}$

@ $R_2 = 700 \text{ ohms}$

$V_{out} - 11.5 = V_{out} / (300 || 700) - (33.862 - 0.5(0.01728)) / 300 \Rightarrow V_{out} = 11.44164 \text{ Volt}$

$V_{out} - 11.5 = V_{out} / (300 || 700) - (33.862 + 0.5(0.01728)) / 300 \Rightarrow V_{out} = 11.44158 \text{ Volt}$

$V_{out,ripple} = 11.44164 - 11.44158 = 0.06 \text{ mV}$ $V_{out,DC} = 11.44161 \text{ V}$

เพราะฉะนั้น ค่า Ripple ของ output มีค่าน้อยกว่า 30 mV

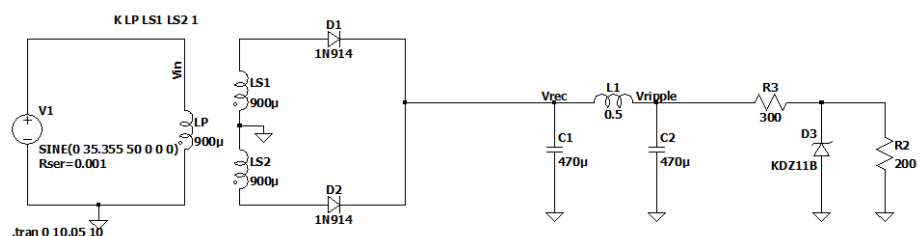
สรุปค่าพารามิเตอร์ที่ใช้การออกแบบวงจร

$C_1 = 470 \mu F$

$C_2 = 470 \mu F$

$R_1 = 300 \text{ ohms}$

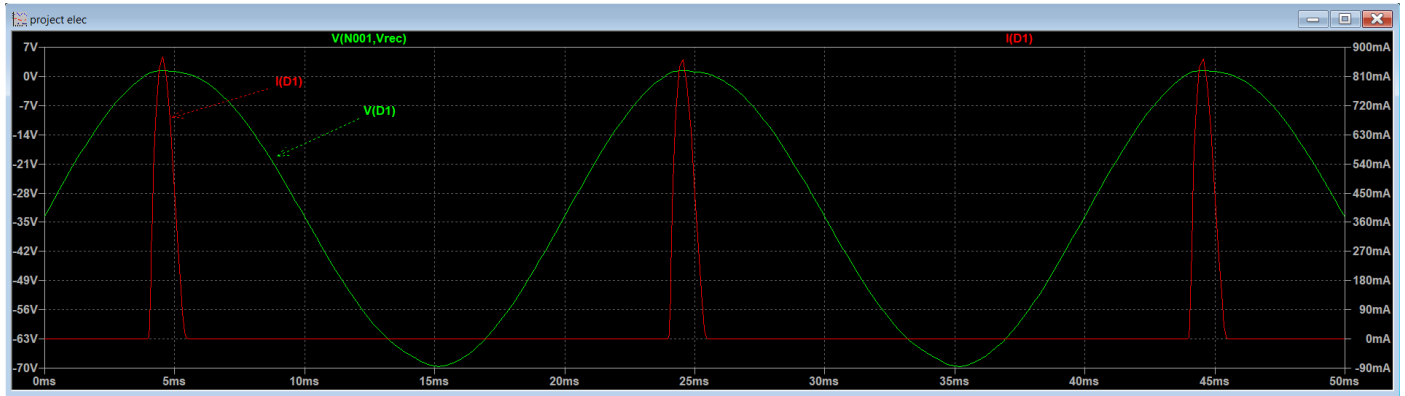
$L_1 = 0.5 \text{ H}$

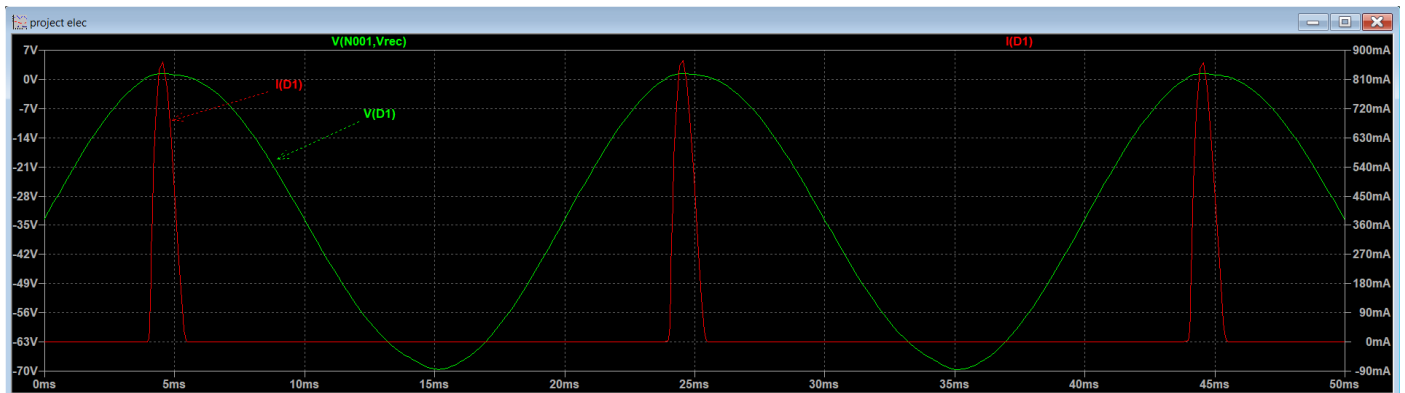
ผลการทดลอง

1.) กราฟของกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่านไดโอด และแรงดันไฟฟ้าที่คร่อมไดโอดที่ใช้ในวงจร Rectifier

ที่ $R_2 = 200 \text{ ohms}$

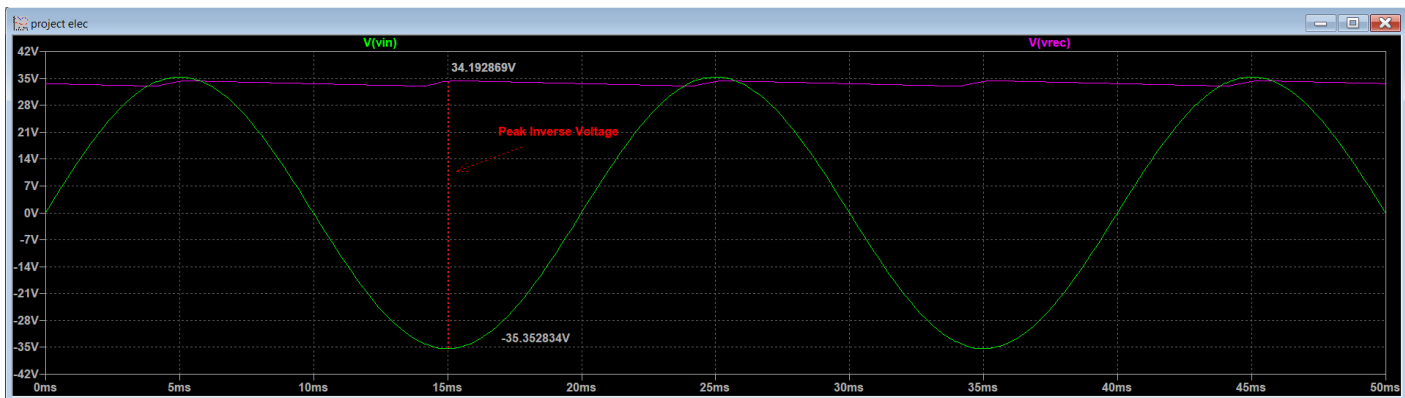

ที่ $R_2 = 700 \text{ ohms}$

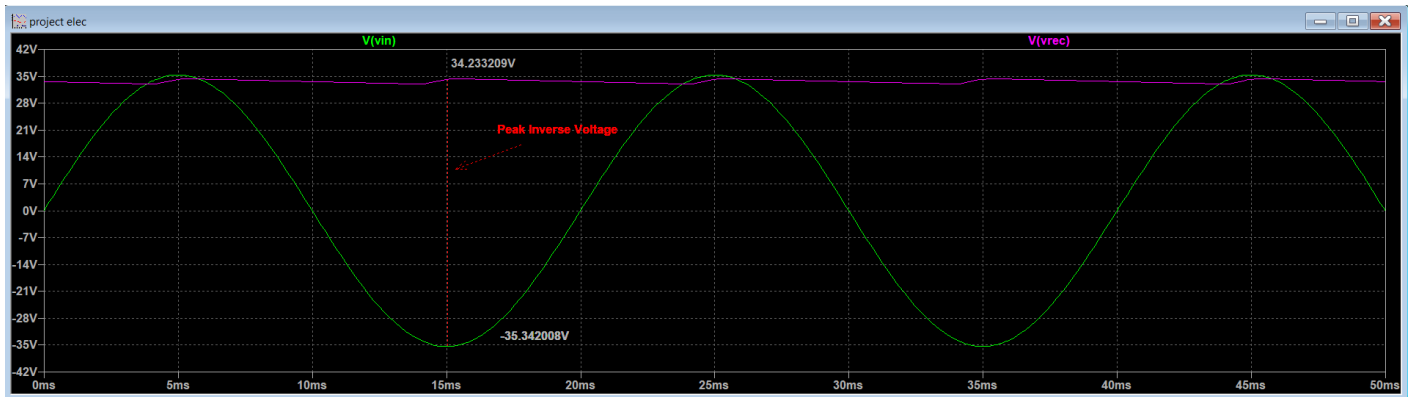

2.) กราฟของแรงดันไฟฟ้าตกคร่อม และ Peak inverse Voltage ของไดโอด

ที่ $R_2 = 200 \text{ ohms}$

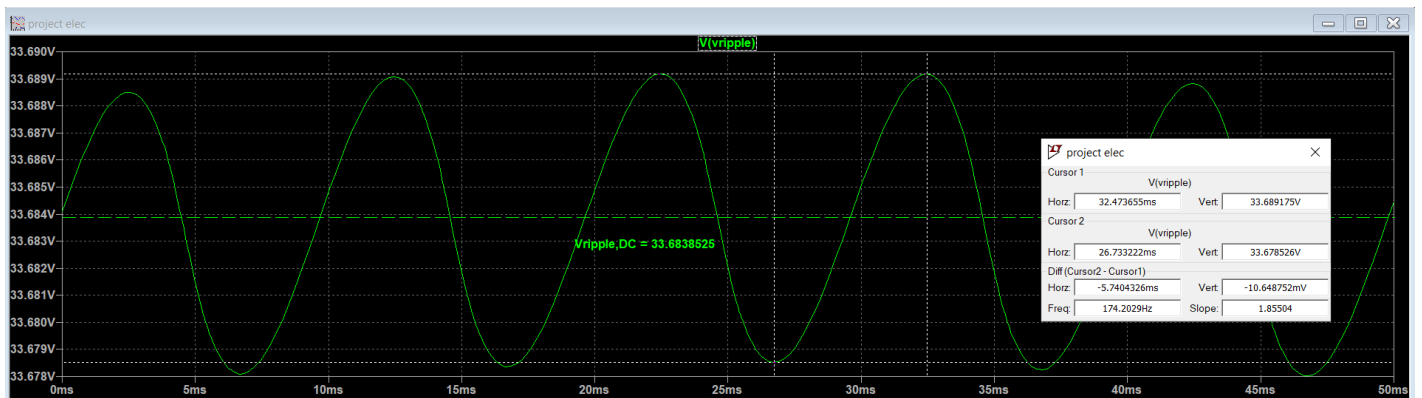

ที่ $R_2 = 700 \text{ ohms}$

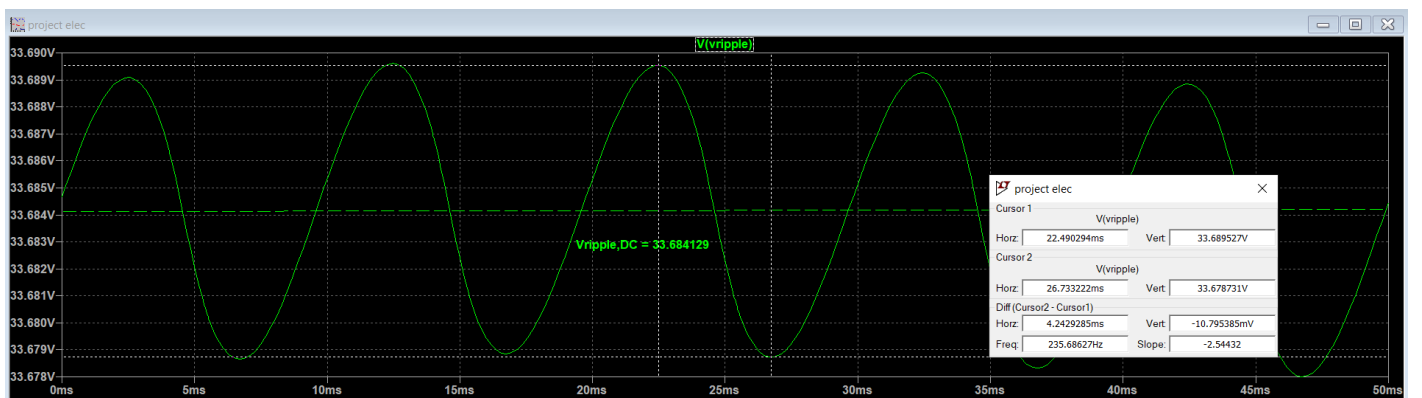

3.) กราฟของแรงดันกระเพื่อม (Ripple Voltage, V_{ripple})

ที่ $R_2 = 200 \text{ ohms}$

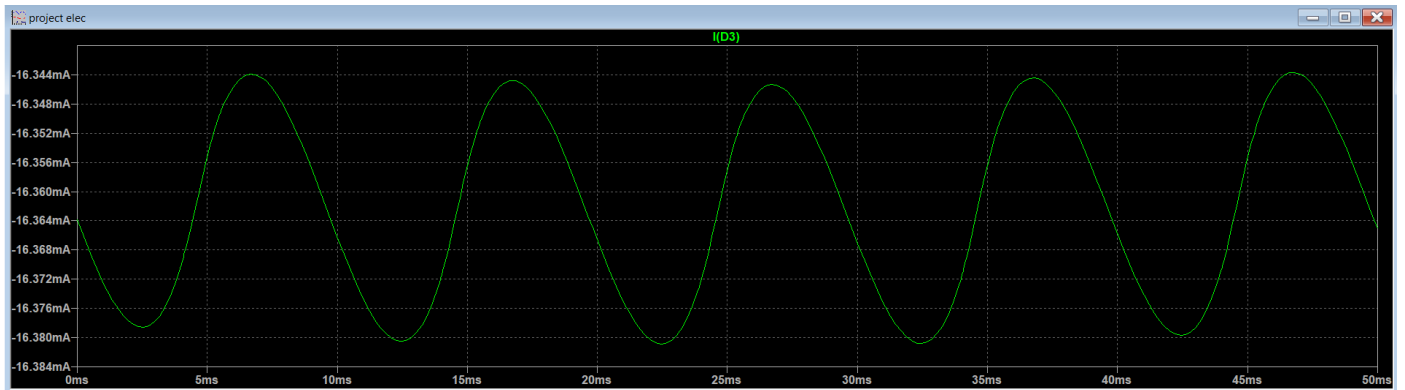

ที่ $R_2 = 700 \text{ ohms}$

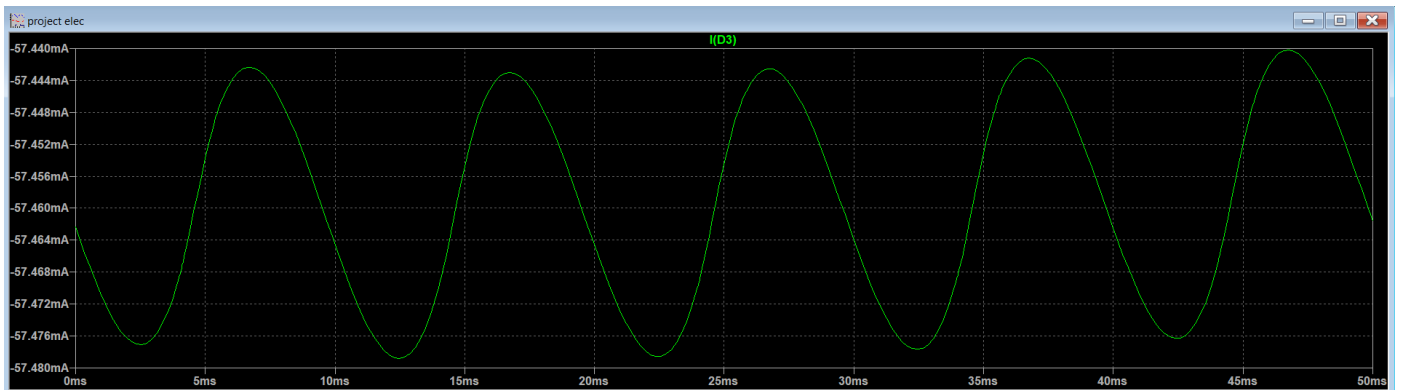

4.) กราฟของกระแสไฟฟ้าที่ไหลผ่าน Zener diode

ที่ $R_2 = 200 \text{ ohms}$

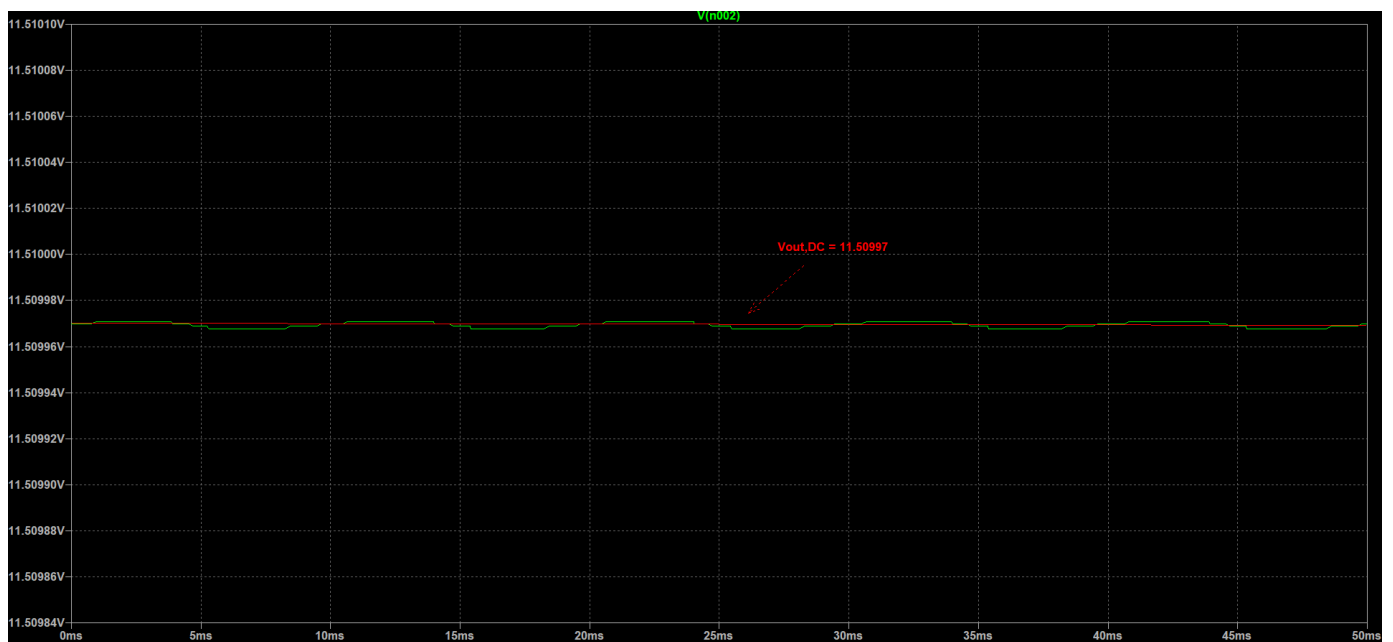
ที่ $R_2 = 700 \text{ ohms}$

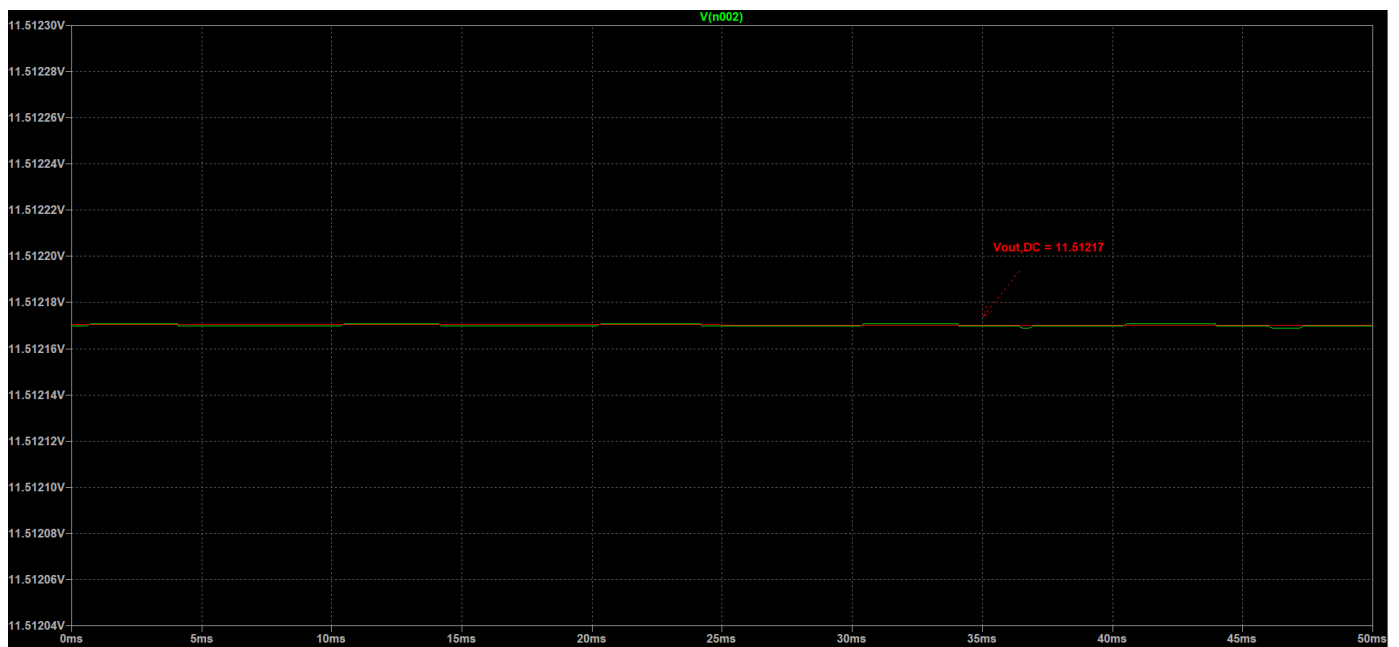

5.) กราฟของสัญญาณที่ตำแหน่ง Output พร้อมแสดงค่าเฉลี่ย DC

ที่ $R_2 = 200\text{ ohms}$

ที่ $R_2 = 700\text{ ohms}$

สรุปผลการทดลอง

วงจรแปลงแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับเป็นแรงดันไฟฟ้ากระแสตรง สามารถสร้างได้จากวงจรย่อย สาม ส่วนได้แก่ Rectifier หรือวงจรเรียงกระแส, Filter หรือวงจรกรองแรงดัน และ Voltage Regulator หรือวงจรควบคุมแรงดัน โดยสามารถเปรียบเทียบผลการทดลองกับการคำนวณทางทฤษฎีได้ดังนี้

จากการคำนวณทางทฤษฎี	จากการทดลอง
$V_{\text{rec2,DC}} = 33.862 \text{ V}$	$V_{\text{rec2,DC}} = 33.682 \text{ V}$
$V_{\text{rec2,rpp}} = 1.586 \text{ V}$	$V_{\text{rec2,rpp}} = 1.357 \text{ V}$
$V_{\text{ripple,DC}} = 33.862 \text{ V}$	$V_{\text{ripple,DC}} = 33.682 \text{ V}$
$V_{\text{ripple,rpp}} = 17.28 \text{ mV}$	$V_{\text{ripple,rpp}} = 10.79 \text{ mV}$
$V_{\text{out,DC at 200ohm}} = 11.48281 \text{ V}$	$V_{\text{out,DC at 200ohm}} = 11.50997 \text{ V}$
$V_{\text{out,rpp at 200ohm}} = 0.06 \text{ mV}$	$V_{\text{out,rpp at 200ohm}} = <0.1 \text{ mV}$
$V_{\text{out,DC at 700ohm}} = 11.44161 \text{ V}$	$V_{\text{out,DC at 700ohm}} = 11.51217 \text{ V}$
$V_{\text{out,rpp at 700ohm}} = 0.06 \text{ mV}$	$V_{\text{out,rpp at 700ohm}} = <0.1 \text{ mV}$

ซึ่งค่าที่ได้ทั้งสองมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการออกแบบเป็นไปตามทฤษฎีและสามารถสร้างวงจรแปลงแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับให้เป็นกระแสตรง โดยประกอบด้วยวงจรเรียงกระแส Center-trapped Rectifier วงจรกรองกระแส LC-Pi Filter จากค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ($c_1 = 470 \text{ }\mu\text{F}$, $c_2 = 470 \text{ }\mu\text{F}$, $R_1 = 300 \text{ ohms}$ & $L_1 = 0.5 \text{ H}$) และวงจรควบคุมแรงดัน Voltage Regulator (ใช้ Zener diode model คือ PTZ11B) เพื่อสร้างไฟฟ้ากระแสตรงที่มี $V_{\text{ripple,rpp}}$ ไม่เกิน 30 mV , V_{out} อยู่ระหว่าง $11\text{-}12 \text{ V}$ และกระแสที่ไหลผ่าน Zener diode อยู่ระหว่าง $10\%\text{-}80\%$ ของกระแสสูงสุดได้

ตอบคำถามในการออกแบบ

1.) ทำไมวงจร Half-Wave Rectifier จึงไม่นิยมในการสร้าง DC Power Supply

Ans เนื่องจากถ้าหากใช้ Half-Wave Rectifier ในการสร้างวงจรเรียงกระแสจะทำให้ตัวเก็บประจุที่ทำหน้าที่กรองเบื้องต้นก่อนจะเข้าไปยังวงจรกรอง มีช่วงเวลาที่เกิดการคายประจุมากกว่า Full-Wave Rectifier ทำให้ $V_{\text{rec,ripple}}$ สูงกว่าและทำให้การคำนวณโดยการประมาณคลาดเคลื่อนได้

2.) Peak Inverse Voltage ของไดโอด มีความสำคัญอย่างไรในการแบบวงจร Rectifiers

Ans มีความสำคัญที่ใช้ในการเลือกไดโอดในวงจร full wave rectifier โดยจะต้องสามารถทนแรงดันตกคร่อมได้เป็น 2 เท่าของ แรงดันอินพุตที่ป้อน นั่นคือ PIV (Peak Inverse Voltage)

3.) ในการออกแบบวงจร Rectifier ค่าแรงดันกระเพื่อมที่เอาต์พุต (Output Ripple Voltage) ควรมีค่ามากหรือน้อยเพราะเหตุใด

Ans ควรมีค่าน้อย เนื่องต้องการสร้าง DC voltage ดังนั้นยิ่ง Ripple Voltage น้อยๆกราฟของแรงดันก็จะยิ่งเรียบเพราะต้องการสร้าง DC voltage

4.) ประสิทธิภาพของตัวกรองมีนิยามอย่างไร และควรมีค่ามากหรือน้อยเพราะ เหตุใด

Ans นิยามจาก Transfer Function และควรมีค่าน้อย เนื่องจาก Transfer Function เป็นสมการที่บอกถึงอัตราส่วนของ V_{out} และ V_{in} ของวงจร Filter โดยกำหนดให้ความต่างศักย์แต่ละตัวเป็น Ripple peak to peak จึงจะได้ว่า ถ้าอยากได้ $V_{\text{out,ripple}}$ ที่ออกจากวงจร Filter มีค่าต่ำกว่า $V_{\text{in,ripple}}$ Transfer Function ก็ควรมีค่าน้อยกว่าหนึ่ง ในทางตรงกันข้ามถ้าหากอยากได้ $V_{\text{out,ripple}}$ ที่ออกจากวงจร Filter มีค่าสูงกว่า $V_{\text{in,ripple}}$ Transfer Function ก็ควรมีค่ามากกว่าหนึ่ง

5.) วงจร Regulator มีความสำคัญอย่างไรต่อวงจร DC Power Supply และใน การออกแบบ (ตามโครงสร้างที่ได้รับมอบหมาย) นี้สามารถไม่ใช้วงจร Regulator ในการออกแบบได้หรือไม่เพราะเหตุใด

Ans ไม่ได้ เพราะหากไม่มีวงจร Regulator จะไม่สามารถควบคุมแรงดันที่ load ได้ เนื่องจากเมื่อต่อ load โดยปราศจากวงจร Regulator จะทำให้ความต่างศักย์ที่คร่อม load มีการเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดของ load จึงไม่สามารถสร้างวงจรตามที่โจทย์ต้องการได้ ($R_2 = 200-700 \text{ ohms}$)

6.) จงอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อนำวงจร DC Power Supply ที่ออกแบบ (ตามโครงสร้างที่ได้รับมอบหมาย) ไปใช้ในกรณีที่โหลดมีค่าต่ำ (ประมาณ 100 โอห์ม) และโหลดมีค่าสูง (ประมาณ 1000 โอห์ม)

Ans หากโหลดมีขนาดต่ำเกินไปจะทำให้ Zener diode ไม่เกิดการ Breakdown เนื่องจากแรงดันที่คร่อม load มีค่าต่ำกว่า 11.5 เพราะฉะนั้นกรณีโหลดที่ต่ำจะเกิดปัญหา Zener ไม่ Breakdown และทำให้ V_{out} ไม่ตรงตามโจทย์ แต่ถ้าหาก load มีค่าสูงจะไม่เกิดปัญหาเพราะไม่ว่าความต่างศักย์ที่คร่อม load จะมากเท่าใดก็ยังทำให้ Zener breakdown และทำให้ V_{out} อยู่ระหว่าง 11-12V ตามโจทย์